

Martina Bašić

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb

Zavod za lingvistička istraživanja

mkovacev@hazu.hr

Barbara Kovačević

Institut za hrvatski jezik, Zagreb

bkova@ihjj.hr

Romanizmi u frazemima sjeverozapadnih čakavskih govora

U radu su prikazani rezultati istraživanja romanizama u frazemima otočnoga i obalnoga govora Kvarnerskoga primorja, govora Liburnijskoga primorja te govora riječkoga zaleđa koji pripadaju sjevernočakavskom ekavskom (Crikvenica - Cr, Kastav - Ka), sjevernočakavskom ikavskom (Klana - Kl) i sjevernočakavskom ikavsko-ekavskom dijalektu (Grobnik - Gr, Omišalj - Om). Korpus analiziranih romanizama ekscerpiran je iz dijalektoloških rječnika pet mjesnih govora sjeverozapadnoga čakavskog područja, dok su za govor Klane frazemi ispisani iz objavljenoga znanstvenog članka te diplomskoga i završnoga rada koji se bave frazemima navedenoga mjesnog govora. U analiziranom su korpusu potvrđena 192 romanizma (uopćene natuknice) u ukupno 294 uopćena frazema. Uopćeni su frazemi potkrijepljeni s 392 frazema – dijelom u rečeničnim primjerima, a dijelom u kanonskom obliku frazema.

Ključne riječi: dijalektna frazeologija, romanizmi, sjeverozapadni čakavski govori

Prije uvoda

Prije 24 godine u *Hrvatskom dijalektološkom zborniku* izišao je članak Josipa Matešića „Frazeologija i dijalektologija“ u kojem je autor u kratkim crtama pisao o nužnosti frazeoloških proučavanja u hrvatskim dijalektima. Nakon njegova članka uslijedio je hrvatski dijalektni frazeološki istraživački uzlet, a rezultati tadašnjih istraživanja objavljeni su u mnogim znanstvenim i stručnim člancima, monografijama, rječnicima,

diplomskim, magistarskim i doktorskim radovima. Sva su ta istraživanja uzela u obzir da će „postojanje većeg broja analitičkih radova“ frazeologije konkretnih mjesnih govora i skupine govora u budućnosti omogućiti „cjelovitu, iscrpnu i činjenično utemeljenu sintezu“ hrvatske dijalekatske frazeologije (Bogović 1999: 144). Sintetske studije koje danas možemo smatrati obrascem na koji se način može predstaviti frazeološka građa za šire govorno područje ili dijalekt su *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj* iz 2005. godine autorice Mire Menac-Mihalić i *Frazeologija križevačko-podravskih kajkavskih govora s rječnicima* iz 2008. godine autorica Jele Maresić i Mire Menac-Mihalić.

Na tragu tih studija, u okviru projekta *Istraživanje hrvatskih dijalekata* u Zavodu za lingvistička istraživanja HAZU, provodi se istraživanje *Frazeologija sjeverozapadnoga čakavskog prostorno-jezičnog kompleksa*¹ koje predviđa rad na obradi hrvatske dijalektne frazeološke građe navedenoga područja. Termin *sjeverozapadni čakavski prostorno-jezični kompleks* odnosi se na prostor „hrvatske Istre i Kvarnera (na obali do zaključno Povila južno od Novoga Vinodolskoga i u zaobalju Ledenica, te otoke Cres, sjeverni dio Lošinja i istočni dio Krka)“ (Lukežić 2012: 228).² Cilj je istraživanja potvrditi i donijeti nove zaključke o rasprostranjenosti hrvatske sjeverozapadne čakavske frazeološke građe, utvrditi veze i moguće utjecaje unutar skupina govora, podijalekata i dijalekata, ali i moguće utjecaje hrvatskoga standardnog jezika. Kako je okvir istraživanja područna regionalna raslojenost frazema (Fink-Arsovski 2002: 5), u proučavani će korpus ući frazemi iz svih dijalekata sjeverozapadnoga čakavskog prostorno-jezičnog kompleksa – iz sjevernočakavskoga ekavskog, sjevernočakavskoga ikavsko-ekavskog, sjevernočakavskoga buzetskog, sjevernočakavskoga ikavskog, jugozapadnoga istarskog ili štakavsko-čakavskoga, srednjočakavskoga ikavsko-ekavskog i južnočakavskoga ikavskog dijalekata.

Korpus obrađivane dijalektne frazeološke građe sastoji se u prvom redu od frazema koji su ekscerpirani iz objavljenih dijalektološko-frazeoloških radova, dijalektološko-frazeoloških završnih radova na fakultetima te dijalektoloških rječnika sjeverozapadnoga čakavskog prostorno-jezičnog kompleksa – bilo iz natuknica ili iz primjera.³ Istraživano područje za sada obuhvaća tridesetak izabranih dijalektološko-frazeoloških izvora građe, odnosno punktova. Analiza građe pokazat će hoće li svi biti odabrani u korpus ili će se građa ograničiti na dva do tri predstavnika svakoga dijalekata istraži-

¹ Autorice ovoga članka suradnice su i na istraživanju.

² Termin *sjeverozapadni čakavski prostorno-jezični kompleks* obuhvaća puno širi geografski prostor od termina *sjeverozapadni čakavski govori* koji danas sve češće „podrazumijeva ukupnost čakavskih govora smještenih na sjeverozapadu prostora što ga zauzima čakavsko narječje i međusobno povezanih ostvarajem neocirkumfleksa u dvjema morfološkim kategorijama: u prezentu glagola s tematskim vokalom *e* i u određenom liku nekih pridjeva“ (Zubčić 2017: 70–71). Obrađivani govori u ovome radu pripadaju opisanom terminu *sjeverozapadni čakavski govori* stoga je taj termin ostavljen u naslovu članka.

vanoga područja. U konačnoj fazi istraživanja predviđa se da će korpus biti objavljen u monografiji u kojoj bi se na početku donijele glavne osobine istraženih govora te strukturalna i semantička obilježja frazema. Prikupljena bi se dijalektna frazeološka građa leksikografski obradila u frazeološkom rječniku po poznatim kriterijima u obradbi dijalektne frazeologije što podrazumijeva uspostavu uopćene natuknice-leksema i uopćenoga frazema (Menac-Mihalić 2002: 49–50). U uopćenim će se frazemima varijante svih razina svesti na jedan oblik koji je prevladao u većini govora, a iz njega se mogu izvesti i drugi potvrđeni oblici istog sadržaja.⁴ Svaki bi leksikografski članak sadržavao opimjerenje frazema što će pokazati pravu sliku konkretnoga govora i frazema u njemu. Također, leksikografski će članak sadržavati i zemljopisnu odrednicu (kraticu mjesnoga govora) u kojemu je zabilježen pojedini frazem.⁵ Takav će pristup omogućiti uvid u prostornu proširenost frazema na istraženom području, a predviđa se da će neki od prostorno učestalih frazema biti prikazani i kartografski.

1. Uvod

U ovome će radu biti prikazan dio rezultata istraživanja *Frazeologija sjeverozapadnoga čakavskog prostorno-jezičnog kompleksa* – romanizmi u frazemima otočnog i obalnog govora Kvarnerskoga primorja, govor Liburnijskog primorja te govori riječkog zaleđa koji pripadaju sjevernočakavskom ekavskom (Crikvenica, Kastav), sjevernočakavskom ikavskom (Klana) i sjevernočakavskom ikavsko-ekavskom dijalektu (Grobnik, Omišalj).

Dugotrajni jezični i kulturni hrvatsko-romanski, odnosno hrvatsko-talijanski dodiri na području sjevernojadranskoga područja rezultirali su mnogobrojnim leksičkim posudenicama pod utjecajem mletačkoga dijalekta, talijanskoga te latinskoga jezika. Mnoge se od njih i danas upotrebljavaju kao samostalni leksemi te su iz statusa posuđenica prešle u status usvojenih prilagođenica, tj. one su se fonološki i morfološki prilagodile čakavskim sustavima o kojima će u ovome članku biti riječi te ih govornici ne doživljavaju kao strane elemente u svojim govorima.⁶

³ U čakavskim dijalektološkim rječnicima frazemi su „prezentirani na dva načina: kao dio rečenice kojom se ovjerava uporaba natuknice, ili su izdvojeni zasebno unutar natukničkoga članka, te su obično i grafički drukčije označeni“ (Bogović 1997: 124). Kako u nekim rječnicima ovoga područja frazeologija nije sustavno ili je samo djelomično leksikografski prezentirana, određeni će potkorpusi frazema biti i dodatno provjereni i upotpunjeni terenskim istraživanjem.

⁴ „U dijalektološkoj literaturi, kad se promatra više različitih govora, frazemskim se inačicama ne smatraju samo one međusobno zamjenjive u kontekstu, nego i varijacije u različitim mjesnim govorima koje se značajnski (i slikovno) podudaraju s komponentom u kanonskom obliku, nastale zbog različitih fonoloških, morfoloških, tvorbenih, sintakasnih i leksičkih karakteristika pojedinih govora“ (Menac-Mihalić 2011: 483).

⁵ Na opisani su način pripremljeni i frazemi u ovome radu.

⁶ To se može primijetiti i pri terenskim istraživanjima u Crikvenici koja su pokazala da izvorni govornici starije generacije pružaju veliki otpor i emotivno reagiraju ako njihovi sumještani crikveničke romanizme zamjenjuju s hrvatskim standardnim ekvivalentima („*Biži – grašak, cukar – šećer, fažol – grah, lanterna – svjetionik, porat – luka, šetemana – tjedan... ča fali našin besedan?!**“).

Frazemi kao ustaljene, neslobodne i neraščlanjive sveze riječi dulje čuvaju dijalektne karakteristike pojedinoga govora, a time i posuđenice. Čest je stoga slučaj da se neke od posuđenica javljaju isključivo kao sastavnica frazema, a posuđenica se kao samostalna jedinica izgubila iz promatranoga sustava. Iako je frazeologija poznata po konzervativnosti, ona je podložna inovacijama „koje nastaju razvojem samoga sustava i onima nastalim posuđivanjem iz drugih sustava“ (Menac-Mihalić 2011: 488).

U ovome dijelu istraživanja nastojalo se utvrditi koje se romanske sastavnice javljaju u frazemima proučavanoga područja, koje u svim, a koje samo u nekim frazemima te utvrditi njihovu prostornu ograničenost. Također, istražena je leksička varijantnost romanske sastavnice u utvrđenim frazemima na istraživanom području.

2. Načela uspostave korpusa

Za potrebe ovoga rada prvo su ekscerpirani svi frazemi s romanskom sastavnicom u dijalektološkim rječnicima mjesnih govora Crikvenice (Ivančić-Dusper i Bašić 2013), Grobnika (Lukežić i Zubčić 2007) i Kastva (Miletić 2019)⁷ koji su izdvojeni zasebno unutar natukničkoga članka te su grafički drukčije označeni. U rječniku omišaljskoga govora (Mahulja 2006) frazeološka građa nije sustavno prezentirana stoga je ta građa ekscerpirana iščitavanjem cijeloga rječnika. Za govor Klane frazemi su ispisani iz objavljenoga znanstvenog članka (Čargonja Košuta i Šarčević 2016) te diplomskog i završnog rada (Bratović 2016; Bratović 2018) koji se bave frazemima navedenoga mjesnog govora.⁸

Tako je dobiven početni korpus frazema koji je raspoređen po uopćenim natuknicama i pod uopćenim frazemima. Nakon toga bilo je potrebno pretragom istaknutih sastavnica frazema (romanizama) unakrsno (u svim rječnicima) pretražiti i ovjere uporabe rječničkih natuknica. Naime, u mnogim se slučajevima pokazalo da se frazem nalazi u ovjerama rječničkih natuknica, a ne na mjestu frazeološke obrade pod nosivom natuknicom. Na primjer, uopćena natuknica **FORCA** koja se javlja u svim istraživanim govorima potvrđena je u mnogim frazemima. No nisu svi bili obrađeni u rječnicima pod natuknicom **forca**. U crikveničkom je rječniku pod natuknicom **fōrca** obrađen samo frazem **tutun forcun** dok se potvrde frazema <za> **sun forcun** pronalaze u ovjerama uporabe rječničkih natuknica **jūgo** i **onī**. U kastavskom rječniku je frazem <za> **sun forcun** oprimjeren pod glagolom **žgāt**, dok je u grobničkom rječniku isti frazem jednom oprimjeren pod natuknicom **fōrca**, a drugi put pod glagolom **lāfāt** ‘brzo hodati, trčati’. U omišaljskom rječniku svi se frazemi pronalaze pod rječničkom natuknicom **fōrca**, ali se frazem **na tuta forca** pronalazi pod zasebnom rječničkom natuknicom **tūta**

⁷ Velika hvala autorici, Cvjetani Miletić, i urednici rječnika, dr. sc. Ivani Eterović, na uvidu u građu prije objavljivanja.

⁸ Velika hvala dr. sc. Silvani Vranić što nam je omogućila uvid u dio njezina korpusa klanjskih frazema.

fôrca koja je oprimjerena. Još jedan uspješan primjer pretrage rječničkih oprimjerenja bila je pretraga romanizma **PALENTA**. Naime, pretragom nosivih natuknica pokazalo se da frazem **mora (triba) još fanj (čuda) <zelja i> palenti pojist** nije potvrđen u kastavskome govoru dok je u ostalim rječnicima kopnenih istraživanih govora potvrđen. Pretragom nosivoga romanizma u kastavskom je rječniku ipak pronađen motivacijski i semantički isti, ali izražajno različit frazem **još će ki palenti pojist** pod rječničkom natuknicom *dosežžvat*. Na taj se način, pretragom primjera, u istraživanim rječnicima došlo i do onih frazema koji jesu potvrđeni, a koje autori nisu obilježili kao frazeme ili izveli kao zasebne natuknice.

Omišaljski rječnik pripada grupi amaterskih čakavskih rječnika. Riječ je o rječniku koji ima veliki broj tehničkih propusta (ponajprije u akcentuaciji i bilježenju akcenata) i nesustavnosti u leksikografskoj obradi.⁹ Ipak, za ovaj je rad bio od velike pomoći jer je autor rječnika kod svake leksikografske natuknice romanskoga podrijetla zabilježio i njihovu talijansku ili venecijansku inačicu. Također, u objašnjavanju omišaljskih frazema autor se često služio ekvivalentnim standardnim frazemima. Tako je frazem **v Meriku kasun, z Meriki bavul** objašnjen hrvatskim frazemom **Martin u Zagreb, Martin iz Zagreba**,¹⁰ **bit fjoldonkan** ima uputnicu na **pasji sin**, dok je frazem **šald kako škoj** definiran frazemom **čvrst kao stijena**.

Za potrebe ovoga članka i u ovoj fazi istraživanja svi su frazemi preuzeti u obliku u kojem su zapisani – **Prilog 1**.¹¹ Ako frazemi u građi nisu oprimjereni rečeničnim potvrđama, ispisani su njihovi kanonski oblici. Ispisana su i minimalno ujednačena značenja koja su donesena u rječnicima. Uspostavljene su uopćene natuknice (romanizmi). Ako u frazemu postoji više romanizama uopćena natuknica je odabrana prema morfološkom principu poretka koji je ustaljen u hrvatskoj frazeologiji. Pri izradi

⁹ O leksikografskim i akcenatskim napomenama vezanim uz ovaj rječnik više u Bašić 2008.

¹⁰ Zanimljivo je da takve pretrage mogu dati i dodatne informacije pa se može izraziti i sumnja u definiciju frazema **v Meriku kasun, z Meriki bavul** jer se u crkveničkom rječniku pod natuknicom *bavul* u značenju ‘velika škrinja’ nalazi rečenična ovjera *Obično su se z Mèriki vrnjevãli z bavulõn*, koja može sugerirati i značenje ‘obogatiti se’. Nadamo se da će pretraga drugih izvora i terensko istraživanje riješiti postojeću nedoumicu.

¹¹ Kod nekih bi se frazeoloških jedinica moglo postaviti pitanje mogu li se te sveze smatrati frazemima ili one pokazuju samo posebno značenje nekog leksema. Pitanje se odnosi na frazeme, u ovome radu, koji kao romansku sastavnicu imaju pridjeve koji mogu biti samostalne leksičke jedinice, ali i ne moraju, npr. *čâr – bit čâr, dûro – deržat se duro*. Iako je dvojbeno da bi neke sveze prema suvremenim frazeološkim kriterijima smatrali frazemima, one su ušle u promatrani korpus frazema jer ih autori rječnika iz kojih je ekscerpirana građa navode kao frazeološke jedinice. Naime, čest je slučaj da se neka od posuđenica javlja isključivo kao sastavnica frazema, a sama se posuđenica kao samostalna leksička jedinica izgubila iz promatranoga sustava i na prvi se pogled može učiniti da je leksičko značenje pridjeva izvedeno iz frazeološkog značenja. Jedan od takvih primjera je i sveza **bit kapac**. Iako pridjev *kapac* u crkveničkom, grobničkom i kastavskom rječniku ima svoje samostalno značenje ‘koji je kadar, u stanju’ ili ‘sposoban, kadar’, vidljivo je iz rječničke obrade da je on nepromjenjiv i da se, kako i sami autori navode, javlja samo u svezi **bit kapac**. Iz tog smo se razloga priklonili uvrštavanju takvih sveza u ovaj korpus.

uopćenih natuknica i uopćenih frazema vodilo se računa o fonološkim, morfološkim i leksičkim karakteristikama pojedinih govora. Prateći uzore već objavljenih sintetskih frazeoloških studija, u uopćenim natuknicama i frazemima donose se oblici koji su češće potvrđeni. Ako postoji potvrda samo iz jednoga govora, u ovoj se fazi istraživanja, u uopćenim natuknicama i uopćenim frazemima donosi oblik potvrđen u tom govoru. Okrugle zagrade () označuju međusobno zamjenjive odnosno varijantne komponente frazema, u izlomljenim zagradama < > donose se izostavljivi odnosno fakultativni dijelovi, a uglate zagrade [] ukazuju na kolokativnost frazema. Vidski su parnjaci odvojeni kosom crtom. U dijelu je frazema ukošenim slovima naznačena rekcija ili neki drugi oblik upute. Nakon oprimjerenja frazema u zagradama se navode kratice mjesnih govora u kojima je frazem potvrđen: Crikvenica – Cr, Kastav – Ka, Klana – Kl, Grobnik – Gr, Omišalj – Om.

Budući da su primjeri ekscerpirani iz objavljene literature i da ekscerpirani frazemi nisu provjereni na terenu,¹² popis frazema smatramo nepotpunim i zaključke donosimo na temelju ispisanoga korpusa.

3. Rasprostranjenost frazema s romanskom sastavnicom u izabranim mjesnim govorima sjeverozapadnoga čakavskog područja

U analiziranom su korpusu potvrđena 192 romanizma (uopćene natuknice) u ukupno 294 uopćena frazema. Uopćeni su frazemi potkrijepljeni s 392 frazema – dijelom u rečeničnim primjerima, a dijelom u kanonskom obliku frazema. U korpusu frazema istraživanih govora potvrđeno je 174 omišaljskih, 93 crikveničkih, 58 kastavskih, 37 grobničkih i 30 klanjskih frazema.

Od 192 romanizma jedino su uopćene natuknice **FORCA**, **FURIJA** i **SOLDI** (s realizacijama *soldi*, *šoljdi*) zabilježene u frazemima svih pet istraživanih mjesnih govora. Uopćene natuknice **BULIN**, **CITO**, **DEŠPET**, **FIT** i **KAPAC** pronalazimo u frazemima četiriju govora koji su ekscerpirani iz njihovih rječničkih izvora (Cr, Gr, Ka, Om), ali moramo uzeti u obzir da je broj frazemskih potvrda mjesnoga govora Klane manji jer izvor nije bio integralni rječnik nego članak koji se bavi strukturnim obilježjima klanjskih frazema i završni radovi s Filozofskoga fakulteta u Rijeci koji se bave samo klanjskim poredbenim frazemima.

Po distribuciji u svim istraživanim govorima vidljivo je kako su romanske sastavnice u frazemima ulaskom u kopneni dio u opadanju. Za to može biti nekoliko objašnjenja. Najvjerojatniji razlog je što kopneni dio o kojem je ovome članku riječ nikada nije bio izravno pod mletačkom upravom. Također, pitanje je koliko su mjesta u riječkom zaleđu i liburnijskom primorju bila pod utjecajem maritimne terminologije koja počiva na romanizmima, a koja je motivirala nastanak mnogih frazema (**bit pun čega ko salpa**

¹² Osim crikveničkoga govora, materinskoga govora obiju autorica.

govan, ćapat (lovit) na fermo, finit (poć) fondo, bit kako jarbol, ko da je ki rojen na barke, ko trabakul na bonace, poslagani kako sardeli, s ken ti ja navigan, široka (debela) kot bracara, teplo j ko va kaldaje, zgubit busolu <i kormilo>... Ali naravno, najveći je razlog neujednačenoj distribuciji frazema to što je primarni cilj pri izradi općih dijalektnih rječnika da se popiše leksik, a frazeologija je uvijek sekundarni cilj.

Iz dobivenih podataka vidljivo je da je najveći broj romanizama ovjeren u frazemima omišaljskoga govora. Takva se distribucija može tumačiti povijesnim okolnostima. Naime, od svih je istraživanih punktova jedino Omišalj bio izravno pod mletačkom upravom (od kraja XV. stoljeća sve do pada Mletačke Republike potkraj XVIII. stoljeća).

Povijesna povezanosti crikveničkoga priobalja i otoka Krka potvrđena je i u frazeološkom korpusu mjesnoga govora Crikvenice u kojem pronalazimo istovjetne frazeme kao i u mjesnome govoru Omišlja dok isti nisu zapisani u drugim istraživanim govorima: **nanke abado** ‘uopće ne primjećivati’; **hodit (ić, poć, proć) atorzijo** ‘upropašteno je što, propalo je što’; **namlatit (zamlatit) kako bakalar koga** ‘dobro istući (pretući) koga’; **zamesit (zamest) barufu** ‘zametnuti tučnjavu, izazvati svađu’; **dat na fit** ‘dati u najam, iznajmiti’; **tuta forca** ‘svom snagom’; **bit zada (nazad) s hartami** ‘biti mentalno zaostao’; **držat se largo** ‘držati se po strani, ne htjeti održavati bilo kakav kontakt s kim’; **dobit (ćapat) lavadu** ‘dobiti oštar ukor, biti izgrđen’; **přit luna** ‘postati razdražljiv’; **davat (delat) moti** ‘davati signale komu, ukazivati kriomice komu na što’; **delat pantomini** ‘praviti gluposti krevljenjem ili pokretima /ob. pred drugima/’.

4. Tipologija frazema s romanskom leksičkom sastavnicom

Na temelju promatranoga korpusa možemo uočiti da se romanske sastavnice javljaju u sva četiri oblika frazema prema opsegu: kao minimalni frazemi (**za (pod) bagatelu** [kupit *ča*, prodat *ča* i sl.], **kot furija** [uć, zić i sl.], **za krepat** [smet se i sl.], **na padelu** [skuhat i sl.; obed, jilo i sl.], **kot štriga** [zgljedat i sl.]), u svezama riječi (**bit (stat) cito, zaspāt (spāt) kako cok, ne moć ćapat ni za glavu ni za rep koga, ča, peča od čovika, peršona i pol, črljen kot pomidor, trdoglav kako puntarol, gre ča kako po špagu, povedat štorije od kunelićih**), u frazemskim rečenicama (**v Meriku kasun, z Meriki bavul; finili su Mare bali; krepat ma ne molat <!>; s ken ti ja navigan; s pacencijum fratre!**) i frazemskim polusloženicama (**šćeto-neto**).

U okviru frazeološkoga posuđivanja važno je naglasiti da postoje dvije mogućnosti: preuzimani su gotovi frazemi (neadaptirani i adaptirani) ili su posuđene leksičke jedinice postale sastavnice u frazeološkoj tvorbi novih frazema. Na taj su način nastala tri osnovna tipa:

1. *neadaptirani romanski frazemi* – Frazemi koji su potpuno preuzeti iz talijanskoga jezika ili mletačkoga dijalekta, u kojima su sve sastavnice romanskoga podrijetla jer su preuzeti neadaptirani i nemaju paradigmatičnost, a njihovo je značenje netransparentno

(u rječnicima su zabilježeni prema izgovoru): **nanke abado, banda per banda, nanke bondi, ekola kva, figura porka, kavra šporka, falsa munida, nanke per ideja, punto di Juda, šćeto-neto.**

2. *adaptirani romanski frazemi* – Frazemi u kojima su sve sastavnice romanskoga podrijetla, a uklopile su se u čakavski jezični sustav: **pasat lišo, pasat salvo, voltat pađinu.** Imaju potpunu paradigmatičnost i gramatički se mogu uklopiti u rečenicu.

3. *miješani čakavsko-romanski frazemi* – Frazemi miješanoga tipa u kojima su neke sastavnice čakavskoga, a neke romanskoga podrijetla, gramatički su prilagođeni, imaju paradigmatičnost i uklopivi su u rečenicu ili kontekst. Takvi su frazemi u promatranom korpusu najbrojniji, a oni mogu biti potpuno prilagođeni ili je romanski dio ostao neprilagođen.

a) U prilagođenoj skupini posebno se ističu frazemi kod kojih je prilikom preuzimanja zadržana formula iz jezika davatelja (raditi + *što*), frazem je uklopljen u čakavski sustav uvođenjem hrvatske glagolske sastavnice (npr. **delat faštidi, udelat konti, delat mirakuli, udelat pjacer, udelat paštroć, udelat rebalton...**), a sveza nije doslovna nego ima idiomatski karakter. Npr.:

- **delat faštidi** ‘dosađivati *komu*, zafrkavati *koga*, biti nepristojan’ < *faštidi* (tal. fastidio) ‘nemir, dosada, nespokojsvo, nerviranje’
- **udelat konti** ‘obračunati, srediti račune’ < *konto* (tal. conto) ‘račun, obračun’
- **delat mirakuli** ‘nepotrebno i pretjereno se uzrujavati, čuditi, uveličavati, komplicirati’ < *mirakul* (tal. miracolo) ‘čudo’
- **udelat pjacer** ‘učiniti uslugu’ < *piacer* (ven. piacer) ‘zadovoljstvo, radost’
- **udelat paštroć** ‘učiniti zbrku; obaviti neki rad na brzinu nekvalitetno’ < *paštroć* (ven. pastrochio) ‘improvizirana mješavina raznih ostataka jela’
- **udelat rebalton** ‘pasti na zemlju uz okretanje ili valjanje /ob. o čovjeku/’ < *rebalton* (ven. + tal. ribaltone) ‘državni udar, preokret’.

Međutim, uz neke frazeme dekomponirane predikatne strukture kao što su **delat dešpeti** ‘prkositi, namjerno nanositi štetu *komu*’ (Cr, Om), **storit dešpet** ‘namjerno učiniti štetu *komu*’ (Gr) u istim rječnicima zabilježen je i glagol **dešpetät** (Om), **dešpetiit** (Cr) istoga značenja. U omišaljskom su rječniku pored frazema **davat dešturb** (**disturb, dišturb**) ‘smetati *koga*, uznemirivati *koga*, ometati *koga*’ zabilježeni i glagoli **deštürbät** i **dešturbivät** (Om), dok je u crikveničkom rječniku zabilježen samo glagol **deštürbät** (Cr) istoga značenja. U omišaljskom, grobničkom i crikveničkom rječniku pored frazema **bit štuf** ‘dosta je *koga*, čega *komu*, dosadio (dojadio, dozlogrdio) je *komu tko*, dosadilo (dojadilo, dozlogrdilo) je *komu što*’ zabilježen je i glagol **štufät se** (Om, Gr, Cr), a u omišaljskom su pored frazema **poć va škvadru** ‘složiti se / slagati se’ zabilježeni i glagoli **škvadrivät se, škvadrät se** (Om) istoga značenja.

b) Pri preuzimanju je došlo u jeziku primatelju do popriloženja ili poimeničenja višerječne romanske strukture čime su nastale nove leksičke komponente u sastavu

frazema, npr.: **intendit se alamuta** (<tal. *alla muta*) ‘sporazumjeti se bez riječi, sporazumjeti se govorom tijela’, **poć na fatapoštu kamo** (tal. *fare apposta*) ‘otići kamo namjerno (hotimice, smišljeno), otići kamo upravo zato, otići kamo samo radi čega’, **bit fjoldonkan** (<tal. *figlio d’un cane*) ‘biti pokvarenjak, biti osoba slaboga karaktera; pasji sin’, **bit (ostat) inkrišto** (<tal. *in Cristo*) ‘biti, ostati na čudu, u sto čuda’, **držat se mužoduro** (<tal. *muso duro*) ‘biti strog, namrgoden; držati se uvrijeđeno’, **bit šetebandera** (<tal. *sette bandiere*) ‘osoba koja mijenja mišljenja (stavove, vladanje) prema prilikama, prevrtljivac’. Do popriloženja je došlo i kod prijedložno-imeničke sveze koja je kombinacija čakavskoga prijedloga *v/va* i romanizma *ājēr* što vidimo npr. u frazemima **dić se četire vajer, držat se četiri vajer, poć vajer**.

c) Čakavsko-romanski frazemi koji su kombinacija čakavskoga glagola i višerječne priložne strukture romanskoga podrijetla koja je ostala neprilagođena: **storit se finta demona** ‘praviti se lud’, **bit in armo** ‘biti spreman, biti u punoj spremi’.

5. Leksička varijantnost romanske sastavnice u frazemima izabranih mjesnih govora sjeverozapadnoga čakavskog područja

Suprotno općoj frazeološkoj literaturi u kojoj se prava varijantnost promatra samo unutar jednoga zatvorenog jezičnog sustava i na razini samoga frazema, u ovome radu varijantnost ćemo promatrati kroz cijeli korpus uvjetno, odnosno variranje frazema iste slike, značenja i motivacije koji se u nekim govorima javljaju s romanskom sastavnicom, a u nekim s hrvatskom sastavnicom na istom mjestu.

Rijetki su primjeri da se frazemi iste slike, značenja i motivacije javljaju u govorima s različitim romanizmima. Jedan od rijetkih primjera je supostojanje semantički bliskih romanskih sastavnica *broštulin* i *mažinîn* u različitim govorima kod sinonimnih frazema: u klanjskim izvorima nalazimo frazem **melje ki kot broštulin** ‘govori *tko* brzo i mnogo, neprestano brblja *tko*’, a u omišaljskom rječniku nalazimo frazem **meje ki kako mažinin** ‘govori *tko* brzo i mnogo, neprestano brblja *tko*’. *Broštulin* je limena posuda, tj. pržilica za kavu i kavovine (ječam, pšenica, raž) s ručicom za miješanje zrna, dok je *mažinin* ručni mlinac za kavu u kojem su se usitnjavala prepečena zrna kave. U zajedničkoj pozadinskoj slici obaju frazema je ubrzana vrtnja ručice sprave i buka koja se proizvodi pri toj vrtnji. Čakavska inačica *malinac* nije zabilježena u sinonimnom frazemu ni u jednom istraživanom govoru.

Češći su slučajevi da frazemi iste slike, značenja i motivacije supostoje u nekim govorima s romanskom sastavnicom, a u nekim s čakavskom sastavnicom. Iako tema ovoga rada nije analiza cjelokupne frazeološke građe pet istraživanih govora nego samo onih frazema koji imaju romansku sastavnicu, donosimo nekoliko primjera frazema u kojima se romanizmi i ekvivaletne čakavske sastavnice pojavljuju paralelno. Do njih se dolazilo unakrsnom pretragom ovjera uporabe rječničkih natuknica drugih istaknutih sastavnica frazema (ne više romanizama) jer smo na temelju dugogodišnjeg

iskustava u prikupljanju, proučavanju i obrađivanju frazeološke građe pretpostavili da će se u njima javiti i paralelna neromanska sastavnica.

Jedan od takvih primjera je i frazem **peštat se (zabadat se) kot <huda> stomanja v rit** u značenju ‘nametati se; petljati se u čije poslove, razgovor i sl.’. Taj se frazem u korpusu našao jer sadržava romansku sastavnicu **peštāt se** i samo na prvi pogled čini se da je lokalni klanjski frazem. Ipak, pretraga kastavskoga rječnika pokazuje nam da je frazem iste pozadinske slike i motivacije prisutan i u kastavskom idiomu, ali se njegove ovjere pronalaze pod čakavskim glagolima koji znače ‘(u)gurati se u što’ – **zadēvāt se, gnjēst se, rīvāt se**: *Zadēvā se va gōvōr kot mōkra stomānja v rīt. Gnjetē se kot mōkra stomānja v rīt. Rīva se kot mōkra stomānja v rīt.* (Ka). Također, frazem **pasat sito i rešeto** u značenju ‘steći svakakva iskustva, svašta iskušati’ zabilježen je u kastavskom i klanjskom potkorpusu frazema s romanskom sastavnicom **pasāt** – *Pasāl je sīto i rešetō.* (Ka); *pasāt sīto i rešetō / pasivāt sīto i rešetō* (Kl). Isti je frazem prisutan i u crikveničkom i grobničkom rječniku, ali s čakavskim glagolom **prōé** – *Tīstī j prošāl sīto i rešeto.* (Cr); *Prošāl je ōn š njūn sīto i rešeto.* (Gr). Ista se varijantnost romanske i hrvatske sastavnice vidi i u frazemima **smerdit kako pešta** (Om) i **smrdet kako kuga** – *Smrdēlō j sē po kâpūzu kâko kùga.* (Ck). Neki su autori rječnika i sami uspostavljali varijantne odnose u svojim rječnicima što vidimo u primjerima: *Vāvēk je bīl po bānde (strānē).* (Ka); *Da dobrā! Onā bi te utopīla va žmūjū (žfici) vodē.* (Gr); *Ėkola nā (kvā), da ne rečēš da ne mīslīn nā te.* (Ka); *Sī su nēč dēlali dok je ōn držāl sē četīri vājēr (va zrākū).* (Cr); *Rībari su znāli kāde mōrū čā čapāt na fērmo. Lovīli su pišmōlji na fērmo.* (Cr).

Neki su autori otežali pronalazak sinonimnih frazema zbog nedovoljno stručne i neusustavljene rječničke obradbe. Tako su u omišaljskom rječniku pod natuknicom **šotošōvra** (<tal. *sottosopra* ‘naopako’) zabilježeni frazemi **hitit šotošōvra** ‘napraviti nered, metež, porazbacati’ i **poé šotošōvra** ‘propasti’ u kojima se frazeologizirao romanizam, a nisu se frazeologizirali čakavski stilski obilježeni leksemi koji postoje u tom lokalnom govoru – **gorikopīti** i **gorisnogāmi** koji su u natukničkim člancima navedeni kao sinonimi i koji su najvjerojatnije nastali po uzoru na romanizam. Međutim, pretraživanjem cijeloga rječnika ustanovljeno je da je zamjena romanske sastavnice moguća jer je pod glagolskom natuknicom **tonbulāt (se)** zabilježen kao njegov sinonim frazem **hitat (se) gorikopiti**.

6. Zaključak

U analiziranom su korpusu potvrđena 192 romanizma (uopćene natuknice) u ukupno 295 uopćenih frazema. Uopćeni su frazemi potkrijepljeni s 393 frazema (174 omišaljskih, 93 crikvenička, 58 kastavskih, 37 grobničkih i 31 klanjski) – dijelom u rečeničnim primjerima, a dijelom u kanonskom obliku frazema. Iz dobivenih je podataka vidljivo da je najveći broj romanizama ovjeren u frazemima omišaljskoga govora koji je jedini

od svih istraživanih punktova bio izravno pod mletačkom upravom. Romanske su sastavnice u frazemima ulaskom u kopneni dio u opadanju.

Na temelju promatranoga korpusa, romanske se sastavnice javljaju u sva četiri oblika frazema prema opsegu (kao minimalni frazemi, u svezama riječi, u frazemskim rečenicama i frazemskim polusloženicama), a frazemi su preuzimani iz romanskih govora kao gotovi frazemi (neadaptirani i adaptirani) ili su posuđene romanske leksičke jedinice postale sastavnice u frazeološkoj tvorbi novih frazema. Na taj su način nastala tri osnovna tipa: *neadaptirani romanski frazemi*, *adaptirani romanski frazemi* i *miješani čakavsko-romanski frazemi*. U radu se donosi i nekoliko primjera frazema u kojima se romanizmi i ekvivalentne čakavske sastavnice pojavljuju paralelno.

U korpusu prikupljenih frazema samo pet izvora, i to samo onih koji imaju romansku frazemsku sastavnicu, pronađeno je puno primjera koji su zabilježeni samo u jednome govoru i koji nemaju semantički bliskih ili ekvivalentnih frazema u drugim govorima.¹³ Pri ispisivanju daljnje građe bit će zanimljivo vidjeti hoće li se u drugim predviđenim punktovima pronaći primjeri semantički bliskih ili ekvivalentnih frazema ili će istraživanje potvrditi o jedinstvenosti i posebnosti nekih lokalnih čakavskih frazeoloških konstrukcija.

¹³ Autoricama su posebno značenjski i etimološki zanimljiva dva frazema – **hodit po šetemanah** (Om) i **past po škalinah** (Ka). Frazem **hodit po šetemanah** kulturološki je zanimljiv, a ukazuje na brigu i skrb o starijim pripadnicima obitelji koji su se naizmjenično hranili kod vlastite djece ili najbližih rođaka po određenom rasporedu, što je i danas običaj u primorskim krajevima. Ipak, u proučavanom korpusu nije pronađen frazem iste slike, značenja i motivacije ni u jednom drugom istraživanom govoru osim u omišaljskom govoru, a autoricama nije poznat ni iz suvremenoga frazeološkog korpusa. Frazem **past po škalinah**, zanimljiv je jer u suvremenom hrvatskom jeziku imamo frazem iste slike, ali različite motivacije i različitoga značenja. Frazem **pasti po stepenicama (skalinama)** danas se upotrebljava u kontekstu obiteljskoga nasilja kada žrtve, iz straha, ne žele prijaviti i kazneno procesuirati nasilnika. Taj se negativno konotiran frazem obično upotrebljava u vidu opravdanja žrtve za vlastito fizičko stanje – izgled. Na kastavskom čakavskom govornom području frazem **past po škalinah** ima neutralnije značenje ‘dobiti prve vidljive znakove puberteta’.

Izvori

- Bratović, Marina. 2016. *Strukturalna analiza poredbenih frazema mjesnoga govora Klane*. Završni rad. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Bratović, Marina. 2018. *Konceptualna analiza poredbenih frazema u mjesnome govoru Klane*. Diplomski rad. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Čargonja Košuta, Nensi; Šarčević, Željka. 2016. Frazeologija mjesnoga govora Klane. U: *Zbornik Katedre Čakavskoga sabora Društva za povjesnicu Klana* [ur. Šnajdar, Ivan]. Klana: Društvo za povjesnicu Klana, 135–160.
- Ivančić-Dusper, Đurđica; Bašić, Martina. 2013. *Rječnik crikveničkog govora*. Crikvenica: Centar za kulturu „Dr. Ivan Kostrenčić“.
- Lukežić, Iva; Zubčić, Sanja. 2007. *Grobnički govor XX. stoljeća*. Rijeka: Katedra Čakavskog sabora Grobnišćine.
- Miletić, Cvjetana. 2019. *Slovník kastafskoga govora*. Kastav: Udruga Čakavski senjali.
- Mahulja, Ivan. 2006. *Rječnik omišaljskog govora*. Rijeka – Omišalj: Riječki nakladni zavod – Općina Omišalj.

Literatura

- Bašić, Martina. 2008. Čakavski rječnik (Ivan Mahulja: *Rječnik omišaljskoga govora*. Rijeka – Omišalj: Riječki nakladni zavod – Općina Omišalj, 2006.). *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 34, 484–490.
- Bogović, Sanja. 1997. Frazeologija u čakavskim dijalektološkim rječnicima. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 9 (1–2), 121–132.
- Bogović, Sanja. 1999. Frazeologija ikavsko-ekavskoga mjesnog govora Drage. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, 11 (1–2), 143–163.
- Deanović, Mirko; Jernej, Josip. 2012. *Talijansko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Fink-Arsovski, Željka. 2002. *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Lukežić, Iva. 2012. *Zajednička povijest hrvatskih narječja 1*. Fonologija. Zagreb – Rijeka – Čavle: Hrvatska sveučilišna naklada – Filozofski fakultet u Rijeci – Katedra čakavskoga sabora Grobnišćine.
- Marešić, Jela; Menac-Mihalić, Mira. 2008. *Frazeologija križevačko-podravskih kajkavskih govora s rječnicima*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Matešić, Josip. 1995. Frazeologija i dijalektologija. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 9, 83–88.
- Menac-Mihalić, Mira. 2002. Problemi izrade višedijalektnoga frazeološkog rječnika. *Filologija*, 38–39, 49–55.

- Menac-Mihalić, Mira. 2005. *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj*. Zagreb: Školska knjiga – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Menac-Mihalić, Mira. 2011. Iz kajkavske frazeologije. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 37 (2), 479–491.
- Sabatini, Francesco; Coletti, Vittorio. 1997. *Disc: Dizionario italiano Sabatini Coletti*. Firenze: Giunti.
- Zubčić, Sanja. 2017. *Neocirkumfleks u čakavskom narječju*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.

Roman loanwords in the phraseological units of the northwestern Čakavian idioms

The paper presents the results of the research on the Roman loanwords in the phraseological units of the island and coastal idioms of the Kvarner coast, idiom of the Liburnian coast and idioms further from the coast belonging to the Northern Čakavian Ekavian (Crikvenica – Cr, Kastav – Ka), Ikavian (Klana – Kl) and Ikavian-Ekavian dialects (Grobnik – Gr, Omišalj – Om). The corpus of analyzed Roman loanwords was excerpted from the published dialectological dictionaries of the four idioms of the northwestern Čakavian region, while for the Klana idiom the phrases were extracted from the published scientific and the undergraduate and master's thesis dealing with the phraseological units of Klana vernacular. In the analyzed corpus, 192 Roman loanwords (general entries) were confirmed in a total of 294 general phrases. Generalized phrases are supported by 392 phrases – partly in sentence examples and partly in canonical forms of idioms.

Keywords: dialectal phraseology, Roman loanwords, northwestern Čakavian idioms

Prilog 1.

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
ABADO	nanke abado uopće ne primjećivati ▪ <i>Jà pasān mīmo, a òn nānke abādo.</i> (Cr); <i>nānke abādo</i> (Om) ne imit abado ne obraćati pozornost, ne slušati ▪ <i>ne imīt abādo</i> (Om)
ALAMUTA	intendit se alamuta sporazumjeti se bez riječi, sporazumijeti se govorom tijela ▪ <i>intēndit se alamūta</i> (Om)
ANCIPRES	poć pod ancipresi umrijeti ▪ <i>Šāl je pod ānciprēsī.</i> (Ka)
ARMO	bit in armo biti spreman, biti u punoj spremi ▪ <i>bit in ārmo</i> (Om)
ART	ne imet ni arta ni parta 1. nemati ni zanata ni naslijeđa ▪ <i>Nīma ni ārta ni pārta.</i> (Ka) 2. nemati nikakva posla ili veze s kim, biti potpuno ravnodušan prema komu, čemu ▪ <i>ne imīt ni ārta ni pārta (s kīm)</i> (Om) čovек od arta <i parta> vješt (dobar) zanatlija ▪ <i>Ōn je čověk od ārta. Ne zapādē sākū žēnskū čověk od ārta i pārta.</i> (Ka)
AŠENJO	stat ašenjo biti pouzdan, postojan ▪ <i>stāt ašēnjo</i> (Om)
ATENTO	bit atento biti na oprezu, čuvati se ▪ <i>Būdi atēnto!</i> (Cr); <i>Otāc je smīrōn bīl atēnto, ma kōzā j sējeno zdīgnūla rēp.</i> (Ka); <i>bit atēnto</i> (Om)
ATORZIJO	hodit (ić, poć, proć) atorzijo upropašteno je što, propalo je što ▪ <i>Tō j sē šlō (pošlō, prošlō) atōrzijo.</i> (Cr); <i>hodīt atōrzijo</i> (Om)
BAGATELA	za (pod) bagatelu [kupit ča, prodat ča i sl.] vrlo jeftino [kupiti što, prodati što i sl.] ▪ <i>Tī tōrbāč sān mu kūpīla za (pod) bagatēlu.</i> (Cr)
BAKALAR	namlatit (zamlatit) kako bakalar koga dobro istući (pretući) koga ▪ <i>Namlātīl gā j kākō bakalār.</i> (Cr); <i>zamlāīt kogā kako bakalāja</i> (Om) suh kako bakalar veoma mršav ▪ <i>Sūh si kako bakalār, pojī čagōd!</i> (Cr); <i>sūh kot bakalār</i> (Kl); <i>sūh kakō bakalāj</i> (Om)
BANDA	banda per banda potpuno, sasvim, u cijelosti /ob. kod probijanja čega nožem/ ▪ <i>bānda per bānda</i> (Om) bit (držat se, pustit) po bande (strane) držati se po strani, ne htjeti sudjelovati u čemu, izbjegavati što, ne miješati se u što ▪ <i>Držāla se vāvek po bānde.</i> (Cr); <i>Vāvēk je bīl po bānde. Kād se ožēnī, mōrat će sākū norīju po bānde pusīt.</i> (Ka); <i>bit (deržāt se) po bāndi</i> (Om) poć na bandu nakriviti se, iskriviti se /ob. o ustima, vratu/ ▪ <i>poć na bāndu</i> (Om) stavit/stavljat (klast) na bandu ča odvojiti/odvajati što, štedjeti /ob. o novcu/ ▪ <i>Nājbdlje tī j stāvīt od plāće na bāndu pa ćeš vāvīk imēt.</i> (Cr); <i>stāvīt/stāvjāt (klāst) na bāndu</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
BANDIRA	obernut bandiru promijeniti mišljenje (stav, vladanje) prema prilici, biti prevrtljiv ▪ <i>obernūt bandīru</i> (Om)
BANJA	delat banje namakati noge u slanoj toploj vodi ▪ <i>dēlat bānje</i> (Om)
BARKA	ko da je ki rojen na barke nemaran je <i>tko</i> /ob. kod nezatvaranja vrata i prozora/ ▪ <i>Čā ne znāš zaprēt vrāta, kō da si na bārke</i> <i>rōjena!?</i> (Cr)
BARUFA	zamesit (zamest) barufu zametnuti tučnjavu, izazvati svađu ▪ <i>Jōpēt ćeš zamēsīt kakōvu barūfu.</i> (Cr); <i>zamēst barūfu</i> (Om)
BAVUL	v Meriku kasun, z Meriki bavul vratiti se neobavljena posla, uzalud putovati kamo kakvim poslom ▪ v <i>Mēriku kasūn, z Mēriki</i> <i>bavūl</i> (Om)
BONDI	nanke bondi ne obraćati pažnju ▪ <i>Vīdē me je, a on nānke bondī.</i> (Om) pasat ni bondi ni mezo <i>uz koga</i> proći pored <i>koga</i> bez pozdrava, ne obraćati pažnju na <i>koga</i> ▪ <i>Pasāl je uz menē ni bondī ni mēzo.</i> (Cr)
BRACERA	široka (debela) kot bracera veoma debela, pretiła /o ženi/ ▪ <i>Ako</i> <i>takō nastāvīš, bīt ćeš širōka (debēla) kot bracēra.</i> (Cr)
BRAGE ž. mn.	kalat brage (brageše) priznati poraz /ob. pri kartanju/ ▪ <i>kalāt</i> <i>brāge (bragēše)</i> (Om)
BRIVA	hodit s brivum hodati brzo, uspuhano ▪ <i>hodīt s brīvum</i> (Om) prit s brivum doći naglo, uspuhano ▪ <i>prīt s brīvum</i> (Om)
BROŠTULIN	melje ki kot broštulin govori <i>tko</i> brzo i mnogo, neprestano brblja <i>tko</i> ▪ <i>mēlje kī kot broštulīn</i> (Kl) zapret broštulin prestati brbljati ▪ <i>Zaprī tā broštulīn.</i> (Ka)
BRUDET	čapat brudet dobiti batine, biti istučen ▪ <i>čapāt brudēt</i> (Om)
BUJOL	glava je kako bujol <i>komu</i> osjeća <i>tko</i> pritisak u glavi /ob. od glavobolje, briga, pića/ ▪ <i>Glāvā mi je kākō bujōl.</i> (Om)
BULIN	držat (imet, zet) za bulina <i>koga</i> omalovažavati <i>koga</i> , držati <i>koga</i> budalom ▪ <i>Držāla gā j za bulīna pa jū j abāndonāl.</i> (Cr); <i>Čā ne</i> <i>vīdīš da te ĩmajū (držē) za bulīna.</i> (Gr); <i>ĩmajū ga za bulīna.</i> (Ka); <i>zēt kogā za bulīna</i> (Om) ostrić (ošiškat) na bulin <i>koga</i> potpuno ošišati <i>koga</i> ▪ <i>ostrić</i> <i>(ošīškat) na bulīn</i> (Om)
BUSOLA	zgubit busolu <i kormilo> izgubiti orijentaciju, biti smušen, ne snalaziti se, čudno se ponašati ▪ <i>Zgūbil je būsolu. Kād čovēk zgūbī</i> <i>būsolu i kōrmilo, šāl je fūć.</i> (Ka); <i>zgubīt būsulu</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
CEREMONIJA	delat ceremoniju nepotrebno i pretjereno uveličavati, komplicirati ▪ <i>Dèlalā j ceremônije sākī pūt kad smo prišlī.</i> (Cr); <i>Stāvi obèd na stōl, ma ne dèlāj ceremôniju.</i> (Ka)
CITO	bit (stat) cito biti tiho, šutjeti ▪ <i>Būdi cito, mālā mi spī!</i> (Cr); <i>Dīca, būdite cito!</i> (Gr); <i>Būdi cito, ne plāči aš će te čūt pōl selà!</i> (Ka); <i>bīt (stāt) cito</i> (Om) cito mučat šutjeti ▪ <i>Āko ne būdeš cito mūčāl, Rōška će te pobrāt va vrēcu.</i> (Ka)
COK	tombat se (zrušit se, zvernut se) kako cok pasti nespretno (svom težinom) ▪ <i>Zakūrīl mū j kacōt i zājeno sē zrušīl kot cōk.</i> (Ka); <i>tombāt se (zvernūt se) kākō cōk</i> (Om) tvrd kako cok vrlo tvrd /o predmetima/ ▪ <i>tvērd kako cōk</i> (Om) zaspat (spat) kako cok tvrdo zaspati (spavati) ▪ <i>Nočāska ću zaspāt kākō cōk, aš sān se natrūdīl.</i> (Cr)
CUKAR	sladak kot cukar lijep, mio /ob. o djetetu/ ▪ <i>slādak kot cūkar</i> (Kl)
ČAKULA	delat (obešat, zinašat, znašat) čakuli proširiti vijesti, razglasiti što /ob. loše/ ▪ <i>Obēšā čakuli kot rōbu na sušīlo. Nājlagjē dèlo je zīnāšat čakuli s kūcē. Tō vān onā čakuli s kūcē znāšā.</i> (Ka); <i>dèlat čakuli</i> (Om)
ČAP	delat na čap povremeno raditi, raditi u naletima ▪ <i>dèlat na čap</i> (Om)
ČAPAT	ne moć čapat ni za glavu ni za rep koga, ča ne moći shvatiti koga, što, ne shvaćati što tko hoće ▪ <i>Ne mōreš ga čapāt ni za glāvu ni za rēp.</i> (Cr)
ČAPAT SE	čapat se knjige ozbiljno se prihvatiti učenja ▪ <i>Čapāj se knjīgi aš ćeš zgūbīt lèto.</i> (Cr); <i>Tī se līpo čapāj knjīgē pa ćeš ōnda pōč nā tānci.</i> (Gr) čapat se kot bršjan čvrsto se primiti, priviti se ▪ <i>Čapāl se za nju kot bršjān.</i> (Ka) ni se uha čapalo komu nije što prihvatio tko ▪ <i>Nī mu se ūha čapālo, a reklā sān mu stō pūti da takō ne grē.</i> (Cr)
ČAPEVAT	čapevat vodu va rešeto raditi beskoristan (suvišan) posao ▪ <i>A zāč vāvīk čapēvāš vōdu va rešetō?</i> (Cr)
ČAR	bit čar biti priseban, razuman, biti pri sebi ▪ <i>bīt čar</i> (Om)
ČARO	čaro kot dan potpuno jasno, nedvojbeno ▪ <i>čāro kot dān</i> (Kl)
DEŠPERIJA	hiit se va dešperiju biti očajan, očajavati ▪ <i>hiūt se va dešperiju</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
DEŠPET	delat dešpeti prkositi, namjerno nanositi štetu <i>komu</i> ▪ <i>Ne dēlāj mi dešpēti.</i> (Cr) <i>Dūšić je vāvēk gānjāl dēcu s pālicūn aš su mu dēlali dešpēti.</i> (Ka); <i>dēlat dešpēti</i> (Om) storit dešpet namjerno učiniti štetu <i>komu</i> ▪ <i>Storīla mī j dešpēti, pripovēda bedastōće.</i> (Cr); <i>Sōpeta mi j jednā susēda dešpēt storīla.</i> (Gr)
DEŠTURB	davat dešturb (disturb , dišturb) smetati <i>koga</i> , uznemirivati <i>koga</i> , ometati <i>koga</i> ▪ <i>dāvāt deštūrba</i> (<i>distūrba</i> , <i>dištūrba</i>) (Om)
DOTA	potrošit (zafruštat) Majke Božje dotu biti rastrošan, rasipan ▪ <i>Potrošila bi Mājke Bōžjē dōtu da mōre.</i> (Cr); <i>Onā bi potrošila Mājke Bōžje dōtu, ne dāvāj njōj dinārā.</i> (Gr); <i>Zafruštāl bi Mājke Bōžjē dōtu.</i> (Ka)
DURO	deržat se duro 1. biti strog, namrgođen; 2. držati se uvrijeđeno ▪ <i>deržāt se dūro</i> (Om)
EKOLA	ekola kva (na) evo ti, svršeno ▪ <i>Ėkola kvā, reklā sān ti!</i> (Cr); <i>Ėkola (kvā) nā, da ne rečēš da ne mīslīn nā te.</i> (Ka)
EVANJEL	čut evanjeli čuti prodike, dobiti zamjerke (prijekore) ▪ <i>Ma si čū evanjēli, će ne?</i> (Om)
FAGOT	bit navečen kako fagot biti slojevito odjeven, biti odjeven u više slojeva ▪ <i>bīt navečēn kākō fagōt</i> (Om)
FALOPA	pravjat falopi pričati izmišljotine ▪ <i>prāvjat falōpi</i> (Om) udelat falopu napraviti glupost ▪ <i>udēlat falōpu</i> (Om)
FAMILIJA	črna ofca < va familiji > osoba koja se svojim ponašanjem (stavovima) razlikuje od ostalih (sredine, okruženja), iznimka /ob. u lošem smislu/ ▪ <i>Ōn tī j črnā ofcā va famīlje.</i> (Cr); <i>Ōn je ōdvavik bīl črnā (črnā) ofcā va famīliji.</i> (Gr) va familiji je komu ča nasljedno je <i>komu što</i> , prirodeno je <i>komu što</i> ▪ <i>Sē mi se vīdī da ōn nī čīst, a tō jīn je va famīliji.</i> (Gr); <i>To nām je vā famēji.</i> (Om)
FAŠTIDIJ	delat faštidi dosađivati <i>komu</i> , zafrkavati <i>koga</i> , biti nepristojan ▪ <i>Ne fīj prevēč fažōla aš će ti dēlat faštīdiji.</i> (Gr); <i>dēlat faštīdij</i> (Om)
FATAPOŠTA	poć na fatapoštu <i>kamo</i> otići <i>kamo</i> namjerno (hotimice, smišljeno), otići <i>kamo</i> upravo zato, otići <i>kamo</i> samo radi čega ▪ <i>Reklā mī j da j na fatapōštu šlā tāmō.</i> (Cr); <i>Na fatapōštu sān šlā v Opatīju kūpīt rīb.</i> (Ka); <i>Mōra pōć na fatapōštu po njū.</i> (Kl)
FERMO	čapat (lovit) na fermo loviti ribu s usidrene barke ▪ <i>Rībari su znāli kādē mōrū čā čapāt na fērmo.</i> Lovili su pišmōlji na fērmo. (Cr) stat fermo biti miran ▪ <i>Stōj fērmo dōkle ti mērīn dujīnu!</i> (Ka)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
FIGURA	delat lipu figuru praviti dobar dojam ▪ <i>dèlat līpû figûru</i> (Om) figura porka pokvarena osoba ▪ <i>Õn tī j figûra špôrka, nēmaj š njin poslâ.</i> (Cr); <i>Õn je figûra pôrka od čovêka.</i> (Ka); <i>figûra pôrka</i> (Om)
FIKAT	fikat nos biti pretjerano znatiželjan, u sve se miješati ▪ <i>fikât nôs</i> (Om)
FINIT	finili su Mare bali prošlo je ono što je bilo dobro ▪ <i>Āli nân je užâlo bīt līpo va Esplanâde. Ma finili su Mâre bâli.</i> (Cr)
FINTA	delat (storit) fintu praviti se (pretvarati se) da se što ne primjećuje ▪ <i>Dèlâl je fintu kâko da me ne vīdi.</i> (Cr); <i>Stôrīl je fintu da me ne vīdī.</i> (Ka); <i>dèlat fintu</i> (Om) napravīt se za fintu praviti se (pretvarati se) da se što ne primjećuje ▪ <i>naprāvīt se za fintu</i> (Om) storīt se finta de mona praviti se lud ▪ <i>Õn se storī fīnta de mōna i sè mu dobrò pasâ.</i> (Ka)
FINJEN	finjena maša svršeno, potpuno gotovo ▪ <i>Otròk je razbīl bōcu vīnâ, pak čâ sadâ, finjena mâša?!</i> (Ka)
FIT	bit na fitu stanovati u unajmljenome prostoru, biti podstanar ▪ <i>Kad sân studīrâl bīl sân na fitu poli njih.</i> (Cr); <i>Cêl živòt je bīl po tūjih kùćah na fitu.</i> (Gr) bivat na fit stanovati u unajmljenome prostoru, biti podstanar ▪ <i>Õn je zaīstinu šâl od kùćē na fit bīvât. Mòrali su pòć na fit bīvât.</i> (Ka) dat na fit dati u najam, iznajmiti ▪ <i>Kakòve su pēnzije morât cemo kâmaru dât na fit.</i> (Cr); <i>dât na fit</i> (Om) poć na fit uzeti u najam, unajmiti ▪ <i>Pòć ću na fit, ovakò više ne mòrēn!</i> (Cr) zet na fit koga uzeti za podstanara koga, iznajmiti prostor komu ▪ <i>Ne fidân se zēt je na fit aš je ne poznân.</i> (Gr); <i>Mòrete jih zēt na fit, sū dobrī jūdi, nepokvâreni.</i> (Ka); <i>zēt na fit</i> (Om)
FJAKA	ćapala je fjaka koga postao je bezvoljan (usporen, pospan) <i>tko</i> ▪ <i>Ćapâla mē j nīkakova fjâka.</i> (Gr); <i>ćapât koga fjâka</i> (Om)
FJOLDONKAN	bit fjoldonkan biti pokvarenjak, biti osoba slaboga karaktera; pasji sin ▪ <i>bīt fjòldōnkân</i> (Om)
FONDO	finīt (poć) fondo potonuti ▪ <i>Kâd je bīlâ òna vèlâ nevêra, bârka mū j finila fōndo.</i> (Cr); <i>Pajâjte vòdu da bârka ne finī fōndo.</i> (Ka); <i>pòć fōndo</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
FORCA	otvorit na forcū obiti, razvaliti ▪ <i>otvorīt na fōrcū</i> (Om) na tuta forcū svom snagom ▪ <i>Stāvīl je motōr na tūta fōrcū pa su za čas prišli na Šīlo.</i> (Cr); <i>Vapōr je hodē na tūta fōrcū.</i> (Om) tutun forcun svom snagom ▪ <i>Tūtūn fōrcūn sān ga obāfīla.</i> (Cr) za (na) su forcū svom snagom ▪ <i>za (na) sū fōrcū</i> (Kl); <i>na svū fōrcū</i> (Om) <za> sun forcun svom snagom ▪ <i>Jūgō j puhālo sūn fōrcūn. Sūn fōrcūn je hītāl va nīj kāmiki.</i> (Cr); <i>Potēzali smo za sūn fōrcūn i nīsmō mogli oskūst rīpu. Lāfāla sān pred pasōn za sūn fōrcūn.</i> (Gr); <i>Danāska sūnce žgē sūn fōrcūn.</i> (Ka); <i>sesūn fōrcūn</i> (Om)
FORI	bit fori mečama biti glup (neinteligentan) ▪ <i>bit fōri mečāma</i> (Kl)
FRIGAN	ni frigan ni pečen neodređen, nedefiniran, ni ovakav ni onakav ▪ <i>Kād mladić nī ni frīgān ni pečēn, bēži!</i> (Ka); <i>ni frīgān ni pečēn</i> (Kl)
FRIGAT	friga ogenj koga ima visoku temperaturu tko ▪ <i>frīga ogēnj kogā</i> (Om)
FRITULA	napuhnut se kot fritula praviti se važan ▪ <i>Mīlēnka se napūhnūla kot frītula.</i> (Ka)
FRMINANT	nagaū kot frminant veoma razdražljiv, nagao ▪ <i>nāgāū kot frminānt (plāmīk)</i> (Kl)
FUMAT	fumat kako duka mnogo (prekomjerno, stalno) pušiti ▪ <i>Ostāvi se španjulēti, fumāš kākō dūka.</i> (Cr)
FUNDAMENT	prez fundamenta bez smisla, besmisleno ▪ <i>prez fundamēnta</i> (Om)
FURIJA	čapa furija koga bijesni tko ▪ <i>Kād ju čapā fūrīja, nājboje požūrī kūču.</i> (Ka) kot furija [uč, zic i sl.] naglo (velikom brzinom) i vrlo ljutito [ući, izaći i sl.] ▪ <i>Zīslā j zi kūče kot fūrīja.</i> (Cr); <i>Doletēl je kūču kod fūrīja.</i> (Gr); <i>kot fūrīja</i> (Kl); <i>Prišē je kākō fūrīja.</i> (Om)
GVANTIJERA	dobit na gvantijere ča dobiti lako (bez muke) što ▪ <i>Nī dobrō da otrōk sē dobīje na gvantijēre.</i> (Ka)
HARTA	bit zada (nazad) s hartami biti mentalno zaostao ▪ <i>Ōn je zāda s hārtami.</i> (Cr); <i>bit nāzad s hārtami</i> (Om) mokru bi hartu prekinul ki vrlo je snažan tko ▪ <i>Jāk je ōn, bī mōkru hārtu prekīnūl.</i> (Gr) kot harta žmarilja hrapav ▪ <i>Rūki su mu kot hārta žmarīlja.</i> (Ka) se harti su na stolu sve je poznato i jasno ▪ <i>Sād su finālmēntē sē hārti na stolū.</i> (Cr)
INKANAT	poč na inkanat materijalno propasti ▪ <i>Imānjē je šlō na īnkānat.</i> (Ka)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
INKRIŠTO	bit (ustat) inkrišto biti (ostati) na čudu (sto čuda) ▪ <i>bit (ustat) inkrišto</i> (Om)
INŠENJ	prít na inšenj urazumiti se, opametiti se, konačno shvatiti; napustiti pogrešno mišljenje ▪ <i>prít na inšenj</i> (Om)
INTENDIT	dat intendit staviti do znanja ▪ <i>dät intëndit</i> (Om)
JACERA	mrzlo kako va jacere veoma hladno ▪ <i>Tôtu j mřzlo kàko va jacere.</i> (Cr)
JARBOL	bit kako jarbol biti visok /ob. o čovjeku/ ▪ <i>Pa i otàc mŭ j kàko jàrbol.</i> (Cr)
JIR	storit (napravít) đir prošetati ▪ <i>Grěmo napravít đir.</i> (Cr); <i>Hòmò storít đir do Marjē.</i> (Ka) zet va jir koga učiniti predmetom poruge koga ▪ <i>Brîžān, vāvėk jŭšto njegā zāmŭ va jir.</i> (Ka)
JUŠTO	na vlas jušto točno po mjeri ▪ <i>Bòmė, onā tō skrojī na vlās jŭšto.</i> (Ka)
KACOT	poć na kacoti tući se, udarati se šakama ▪ <i>pôć na kacoti</i> (Om)
KALAT	kalat krila uzmaknuti, povući se, pokunjiti se ▪ <i>kalăt krīla</i> (Om)
KALDAJA	teplo j ko va kaldaje veoma je toplo ▪ <i>Bīlō j teplō ko va kaldàje.</i> (Cr)
KALUN	hitit kalun ispustiti gromoglasni vjetar ▪ <i>hītīt kalŭn</i> (Om)
KANTAT	kantat kako slavuj veoma lijepo pjevati ▪ <i>Kāntā kàko slavŭj.</i> (Cr)
KANTRIDA	otpuhnut kantridu komu odnositi se s osobitim poštovanjem prema komu ▪ <i>Sākā njōj čast! Trība njōj kåntrīdu opŭhnŭt pŕvō leh sēde. Tō j pāmėtān čovīk, trība mu katrīdu/kåntrīdu opŭhnŭt.</i> (Gr) sedet na dveh kantridah istodobno podržavati dvije strane, biti dvoičan ▪ <i>Ne mōreš sedēt na dvėh kåntrīdah i mīslet kākō te nēće čapāt.</i> (Cr) steplit kantridu ozbiljno prionuti učenju ▪ <i>Steplī kåntrīdu aš nīš od skījanja ovō lěto.</i> (Cr); <i>Tī līpo steplī katrīdu/kåntrīdu pa ćeš videt da će učítejica bīt zadovoljna.</i> (Gr)
KANUL	gluh kot kanul potpuno gluh ▪ <i>Nōno je glŭh kot kanŭl.</i> (Ka)
KAPAC	bit kapac biti sposoban učiniti što ▪ <i>Nī bīl kapac za njegā tō napravít. Onā j sáčā kapac.</i> (Cr); <i>Onā j kapāca tō storīt.; Kapac je tā mŭlac tō storīt.</i> (Gr); <i>Ōn je kapac čŭda pojīst. Ōn je kapac sklesāt sē čā namīslī.</i> (Ka); <i>bit kapac</i> (Om)
KAPULA	volet koga kod kapulu oči ne voljeti koga ▪ <i>Kad kī kogā/kegā ne vōlī, tā se rečē da ga vōlī kod kapŭlu oči.</i> (Gr)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
KAVIDAL	brod i kavidal sav imutak (bogatstvo) ▪ <i>Tô mû j brôd i kavidâl.</i> (Gr) šla je roba i kavidal sve je otišlo bestraga, sve je propalo ▪ <i>Šlà je ròba i kavidâl.</i> (Om)
KAVRA	kavra šporka pokvarena, bezobrazna, nekarakterna osoba ▪ <i>kávra špòrka</i> (Om)
KOLP	čapat kolp od arije razboljeti se od propuha /ob. o kostobolji/ ▪ <i>čapàt kòlp od àrije</i> (Om)
KOMOD	imit svoj komod živjeti udobno (konforno, bez smetnje) ▪ <i>imìt svòj kòmòd</i> (Om)
KONTO	ni konta ni računa s kim ne možeš nikako urediti račune s kim ▪ <i>Š njîm nî kònta ni račúnà.</i> (Om) udelat konti obračunati se, srediti račune ▪ <i>udèlat kònti</i> (Om)
KREPAN	vlič se kot krepana (prebita) mačka kretati se tromo (sporo, umorno, iscrpljeno) ▪ <i>vlič se kot krèpàna (prebìta) màčka</i> (Kl)
KREPAT	krepat ma ne molat <!> ustrajati do kraja, ne popustiti ni pod koju cijenu ▪ <i>Nèn mu se vrnùt, krepàt ma nè molàt.</i> (Cr) za krepat [smet se i sl.] jako, mnogo, dugo [smijati se i sl.] ▪ <i>Smèl sè za krepàt.</i> (Cr); <i>za krepàt</i> (Kl)
KRIJANCA	fali krijance komu nepristojan je tko ▪ <i>fàlit komù krijànce</i> (Om) pen krijance veoma uljudan (učtiv, uglađen), dobro odgojen ▪ <i>pen krijànce</i> (Om) prez krijance neodgojen, neučtiv, neuljudan, neobziran, bezobrazan, neotesan ▪ <i>Otročîna prez krijànci nîma smòka ni šuštànci. Tâ mâli je prez krijànci, sàkèmu se nacèrî.</i> (Ka); <i>prez krijànce</i> (Om)
KUNFIDENCA	bit va kunfidenci s kim biti prisran s kim ▪ <i>bît s kîm va kunfidènci</i> (Om) čapat kunfidencu s kim postati vrlo prisran s kim ▪ <i>čapàt kunfidèncu s kîm</i> (Om)
KUNŠENJ	prit (poć) na kunšenj doći k pameti (razumu) ▪ <i>prît (pòć) na kunšènj</i> (Om)
KUNTRABANT	pod kuntrabant kriomice, krišom, potajno ▪ <i>pod kuntrabànt</i> (Om)
LARGO	bit (stat) largo biti udaljen ▪ <i>bît (stât) lârgo</i> (Om) držat se largo držati se po strani; ne htjeti održavati bilo kakav kontakt s kim ▪ <i>Dřž se lârgo od menè!</i> (Cr); <i>deržàt se lârgo</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
LAVADA	dobit (ćapat) lavadu dobiti oštar ukor, biti prekoren ▪ <i>Dobīl s̄an dobr̄u lavādu.</i> (Cr); <i>ćapāt lavādu</i> (Om) dat lavadu komu oštro ukoriti (prekoriti) <i>koga</i> , izgrditi <i>koga</i> , očitati bukvicu <i>komu</i> ▪ <i>dāt lavādu</i> (Om)
LIŠO	proć (pasat) lišo proći glatko (nekažnjeno), proći bez nepravilnosti ▪ <i>Prošāl je lišo kākō vāvīk.</i> (Cr); <i>Neće to tako lišo proć, ne!</i> (Gr); <i>Lihā, lihā, ma neće pasāt lišo. Bōme je ōv pūt pasāl lišo.</i> (Ka)
LIVEL	bit va livelu biti u vodoravnom položaju ▪ <i>Ōv zīd nī va livēl, viš da je ūgnjēn.</i> (Ka); <i>bit va livēlu</i> (Om) pod livel ravno ▪ <i>Drž pod livēl da zdricān s̄liki.</i> (Cr)
LUNA	ćapala je luna <i>koga</i> pobjesnio je <i>tko</i> ▪ <i>Ćapāla ga lūna.</i> (Ka) prišla je luna komu postao je razdražljiv <i>tko</i> ▪ <i>Prišlā jōj je lūna pā j sē hītīla.</i> (Cr); <i>prīt lūnā</i> (Om)
MACEL	bilo j krvi ko va macelu bilo je mnogo krvi, bilo je krvoproliće ▪ <i>Va tēn filmu bīlō j k̄rvi ko va macēlu.</i> (Cr)
MALICIJA	bit na maliciju biti prepreden (lukav) ▪ <i>bit na malīciju</i> (Om) bit skrojen na maliciju prirodno biti sklon prepredenosti (zlim mislima, pakosti, zlobi) ▪ <i>bit skrōjen na malīciju</i> (Om) pen malicije veoma zloban, pakostan, pun zlih misli, prepreden ▪ <i>pen malīcije</i> (Om) prez malicije naivan, prostodušan ▪ <i>prez malīcije</i> (Om)
MAŽININ	meje ki kako mažinin govori <i>tko</i> brzo i mnogo, neprestano brblja ▪ <i>mēje kī kākō mažinīn</i> (Om)
MINDULA	pokazat mindulu gestom pokazati da neće <i>tko</i> dobiti ništa ▪ <i>pokāzāt mīndulu</i> (Om)
MIRAKUL	đelat mirakuli nepotrebno i pretjereno se uzrujavati; uveličavati, komplicirati ▪ <i>Čā đelāš mirākuli?</i> (Gr); <i>đelat mirākuli</i> (Om) storit (udelat) mirakul napraviti što neobično ili novo ▪ <i>Vāvēk storī mirākul va selē.</i> (Ka); <i>udēlat mirākul</i> (Om)
MIŠANCA	đelat mišancu praviti gužvu (nered), izazivati nesporazum ▪ <i>đelat mišāncu</i> (Om) udelat mišancu izazvati gužvu (nered, nesporazum) ▪ <i>udēlat mišāncu</i> (Om)
MIŽERIJA	batit mižeriju oskudijevati ▪ <i>bātīt mižēriju</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
MOT	bit od mota biti spretan, umješan, uvijek aktivan ▪ <i>Sīgūro će tō storīt aš ōn je čovik od mōta.</i> (Gr) bit va motu biti živahan (okretan, veseo), biti pripit; biti sposoban ▪ <i>Pūsti ga, čā ne vīdīš dā j va mōtu.</i> (Cr); <i>bit va mōtu</i> (Kl); <i>bit va mōtu</i> (Om) davat (delat) moti davati signale <i>komu</i> , ukazivati kriomice <i>komu na što</i> ▪ <i>Dāvāla mū j mōti da grēdu ma je nī razumēl.</i> (Cr); <i>dēlat mōti</i> (Om)
MUFA	poć na mufu 1. pokvariti se, popljesniviti /o vinu/ 2. postati djetinjastim, podjetinjiti ▪ <i>pōć na mūfu</i> (Om)
MUNIDA	falsa munida licemjerman (neiskren) čovjek ▪ <i>fālsa munīda</i> (Om)
MUŽODURO	držat se mužoduro biti strog (namrgođen); držati se uvrijeđeno ▪ <i>deržāt se mužōdūro</i> (Om)
NANKE	nanke per ideja nikako, ni u kom slučaju, ne dolazi u obzir ▪ <i>Ma nānke per idēja, ne mōreš zēt tu māšku va kūcu!</i> (Cr) nanke stvora baš nikoga, ni žive duše ▪ <i>nānke stvōra</i> (Om) nanke za niš ni u kojem slučaju; ni pod koju cijenu ▪ <i>nānke za niš</i> (Om)
NAVIGAT	s ken ti ja navigan /ob. o nepouzdanom partneru/ ▪ <i>Ōrko lādno, s kēn ti jā navigān!</i> (Cr)
NIMOTARIJA	dilat nimotarije prenemagati se, skretati pozornost na sebe ▪ <i>dīlat nimotarīje</i> (Kl)
OĆADA	hitat oćadu 1. upućivati značajan pogled ▪ <i>Hītilā j oćādu na mōj p̄stēn.</i> (Cr); 2. očijukati ▪ <i>Na sē strāni hītā oćādi.</i> (Ka); <i>hītāt oćādi</i> (Om)
OŠTAR	delat račun bez oštara praviti nerealan plan, planirati <i>što</i> bez najvažnije osobe ▪ <i>Dēlaju račūn bez oštara, a jōš nīsū p̄rvo kōlo prošī.</i> (Cr); <i>dīlat račūn bez oštārā</i> (Kl)
PACENCIJA	imit pacencije (pacence) biti strpljiv ▪ <i>imīt pacēncije (pacēnce)</i> (Om) s pacencijum fratre! polako!, čekajte malo!, ne žurite!, malo strpljenja! ▪ <i>s pacēncijum frātre!</i> (Om) s pacencum (pacencijum) strpljivo ▪ <i>s pacēncum (pacēncijum)</i> (Om)
PADELA	na padelu [skuhat i sl.; obed, jilo i sl.] sa zaprškom [skuhati i sl.; ručak, jelo i sl.] ▪ <i>Skūhāj ča na padēlu da se kōnačno najīn.</i> (Cr); <i>Za obēd storī brōskvi na padēlu.</i> (Ka)
PAĐINA	voltat pađinu promijeniti temu razgovora ▪ <i>Vōltālā j pāđīnu čīn sān jū pitāla za njegā.</i> (Cr)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
PALENTA	mora (triba) još fanj (čuda) <zelja i> palenti pojist <i>ki</i> 1. nedostaje još mnogo znanja (iskustva, jakosti, zrelosti) <i>komu</i> ▪ <i>Morã onã još fãnj palënti pojïst.</i> (Cr); <i>Ni òn bèdast, ali tríba još čùda palëntë pojïst da mòre s plòvanòn povëdãt.</i> (Gr); 2. mnogo će još vremena proći ▪ <i>Dòkli onã finì škòlu tríba još čùda palëntë pojïst.</i> (Gr); <i>Tríba još će čùda zëlja i palënte pojïst.</i> (Kl) još će ki palenti pojist mnogo će još vremena proći ▪ <i>Jòš ćeš ti palënti pojïst za dosežëvat ti kikarìni na nãpe.</i> (Ka)
PALMA	nosit koga na palmu od ruki poštovati <i>koga</i> , cijeniti <i>koga</i> neobično mnogo ▪ <i>nosìt kogã na pãlmu od rukì</i> (Om)
PANTOMINA	delat pantomine praviti gluposti (budalaštine, ludorije) /ob. pred drugima/ ▪ <i>Smìròn dëlã pãntomìne, a menë nì do togã.</i> (Cr); <i>Čã ti j, čã dëlãš tã pãntomìne?</i> (Gr); <i>dëlat pantomìni</i> (Om)
PAPAGALO	govorit kako papagalo neprestano (previše, bez prestanka) govoriti (pričati i sl.) ▪ <i>govorìt kot papagãlo</i> (Kl)
PASAT	pasat sito i rešeto steći svakakva iskustva, svašta iskušati ▪ <i>Pasãl je sìto i rešëtò.</i> (Ka); <i>pasàt sìto i rešëtò</i> (Kl)
PAŠTROĆ	udelat paštroć učiniti zbrku; obaviti <i>što</i> na brzinu (nekvalitetno) ▪ <i>udëlat paštròć</i> (Om)
PEČA	peča od čovika čvrst, krupan i visok čovjek, ljudina ▪ <i>pëça od čovìka</i> (Om)
PENŠJER	staviti se va penšjer zatvoriti se u sebe zbog brige i teških misli ▪ <i>stãvit se va penšjër</i> (Om) staviti va penšjer <i>koga</i> opteretiti brigama i teškim mislima <i>koga</i> ▪ <i>stãvit kogã va penšjër</i> (Om)
PERŠONA	peršona i pol čvrst, krupan i visok čovjek, ljudina ▪ <i>peršòna i pòl</i> (Om) postelja od peršoni i pol francuski ležaj ▪ <i>Brãčnã j postëlja nëgda bìlã od përšòni i pòl.</i> (Cr)
PEŠTA	smerdit kako pešta užasno (nepodnošljivo, strašno) zaudarati ▪ <i>smerđit kãko pëšta</i> (Om)
PEŠTAT SE	peštat se (zabadat se) kot <huda> stomanja v rit nametati se; petljati se u <i>čije</i> poslove (razgovor i sl.) ▪ <i>pëštãt se (zabãdãt se) kot <hũda> stomãnja v rìt</i> (Kl)
PETROJ	levat petroje v oganj pogoršavati situaciju, raspirivati svađu ▪ <i>Ne lëvãj v ogãnj petròje.</i> (Ka)
PEZAT	laže ki kuliko peže uvijek (neprestano) laže <i>tko</i> , služi se samim lažima <i>tko</i> ▪ <i>Ma ne vërujën mu niš, lãže kuliko pëže.</i> (Cr)
PJACER	udelat pjacer učiniti uslugu ▪ <i>udëlat pjacër</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
POMIDOR	črljen kot pomidor crven /ob. od stida, neugodnosti/ ▪ <i>črljēn kot pomidōr</i> (Kl)
PORKARIJA	delat porkarije raditi svinjarije, praviti gluposti ▪ <i>dēlat porkarije</i> (Om)
PREŽENCA	bit od prežence pokušati ostaviti dobar dojam lijepim i otmjenim vanjskim izgledom ▪ <i>bit od prežēnce</i> (Om) delat prežencu pokušati ostaviti dobar dojam lijepim i otmjenim vanjskim izgledom ▪ <i>dēlat prežēncu</i> (Om)
PRIKOŠTAT SE	prikoštat se kot čeper ne dati se odvojiti <i>od koga</i> , nametljivo dosađivati <i>komu</i> ▪ <i>Prikoštāl njoj se kot čepēr.</i> (Ka)
PUNET	hitit punet naprid uvijeno unaprijed dati <i>što</i> do znanja ▪ <i>hitit pūnet nāprid</i> (Om)
PUNTAROL	trdoglav kako puntarol veoma tvrdoglav ▪ <i>Trdoglāv je kàko pūntarōl, ne mòreš š njīn krēdu.</i> (Cr)
PUNTO	punto di Juda broj 13, nesretan broj ▪ <i>pūnto di Jūda</i> (Om)
RADIGI ž. mn.	delat radigi praviti smutnju, izazivati svađu (razmirice) ▪ <i>dēlat rādigi</i> (Om)
REBALTON	udelat rebalton pasti na zemlju uz okretanje ili valjanje /ob. o čovjeku/ ▪ <i>udēlat rebāltōn</i> (Om)
REMENGO	ić (proć) remengo (va remengo, a remengo) upropašteno je <i>što</i> , propalo je <i>što</i> ▪ <i>Sē j šlō (prošlō) va remēngo.</i> (Cr); <i>Prišāl pōtres i sē j šlō a remēngo. Sē je šlō remēngo.</i> (Ka)
SALPA	bit pun čega ko salpa govan mnogo i isprazno govoriti, biti pun sebe ▪ <i>Pūn je besēd ko sālpa gōvān.</i> (Cr)
SARDELA	poslagani kako sardeli tijesno zbijeni jedni uz druge, veoma blizu jedni drugima ▪ <i>Spālī smo poslāgāni kàko sārdēli aš nī bīlō mēsta.</i> (Cr)
SIGURO	deržat za siguro smatrati pouzdanim (sigurnim) ▪ <i>deržāt za sīgūro</i> (Om) poć na siguro 1. krenuti sa sigurnošću 2. skloniti se na sigurno mjesto ▪ <i>poć na sīgūro</i> (Om) stavit na siguro dobro osigurati ▪ <i>stāvīt na sīgūro</i> (Om)
SOLAD	bez solda ni va crekav ništa besplatno ▪ <i>Bez sōlda ni va crēkāv.</i> (Ka) dat dva šolda fugi komu oštro požuriti <i>koga</i> ▪ <i>dāt komū dvā šōlda fūgi</i> (Om) dat dva šolda straha komu preplašiti <i>koga</i> , uliti <i>komu</i> strah u kosti ▪ <i>dāt komū dvā šōlda strāha</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
SOLDI <i>m. mn.</i>	bit pri soldeh imati novca ▪ <i>Najaškàla mē j da jih kùpīn, a nīs pri sōldēh.</i> (Cr) imet soldi kot blata imati mnogo novca, biti bogat ▪ <i>Čà se za njeĝà pojīdāš, ĩmā sōldi kako blàta.</i> (Cr); <i>Mā šōljdi kot blàta.</i> (Kl) imet soldih kod žaba dlak nemati novca, biti siromašan ▪ <i>Mīsleli su da smo neznān kakō bogāti, a imēli smo sōldīh kod žāba dlāk.</i> (Gr); <i>Mān šōljdi kot žāba dlāk.</i> (Kl) po si soldi vrlo skupo ▪ <i>Kùpīla sān jih po sī sōldi.</i> (Cr); <i>Nīsān kùpīla nīs aš prodāvajū po sī sōldi.</i> (Ka); <i>po sē šōljde</i> (Kl) pun soldi bogat ▪ <i>Ma su vāvīk bīli pūni sōldi.</i> (Cr); <i>pun šōljdi</i> (Kl)
SPIZA	bit od male spize imati male zahtjeve /ob. u prehrani/ ▪ <i>bīt od māle spīze</i> (Om)
ŠALVO	pasat šalvo izbjeći pogibelj (opasnost), izvući se iz pogibelji ▪ <i>pasāt šālvo</i> (Om)
ŠČETO-NETO	ščeto-neto bez ustručavanja, bez okolišanja, otvoreno, u lice ▪ <i>Rēč ću njoĝ ščēto-nēto, pa neka se jādī kuġīko će.</i> (Cr); <i>Ōn sākēmū rečē ščēto-nēto čā mu grē.</i> (Ka); <i>ščēto-nēto</i> (Om)
ŠEKRET	bit šekret znati čuvati tajnu, biti pouzdan (povjerljiv) ▪ <i>bīt šekrēt</i> (Om)
ŠEST	bit od šesta biti ozbiljan (čestit), imati reda (načina), biti na visini očekivanja ▪ <i>bīt od šēsta</i> (Om) bit prez šesta nemati ozbiljnosti (čestitosti), nemati reda (načina) ▪ <i>bīt prez šēsta</i> (Om)
ŠETEBANDERA	bit šetebandera biti osoba koja mijenja mišljenja (stavove, vladanje) prema prilikama, prevrtljivac ▪ <i>Vāvīk je bīl šetebāndēra.</i> (Cr)
ŠETEMANA	hodit po šetemanah hraniti se u svoje djece ili najbližih naizmjenično prema sedmičnom redosljedu /u starosti/ ▪ <i>hodīt po šetemānah</i> (Om)
ŠIJUN	doć (prit) kod šijun iznenada (naglo) ući ▪ <i>Došāl je kod šijūn nūtra i počēl na sīh zījat.</i> (Gr); <i>Prišlā j kot šijūn.</i> (Ka)
ŠKALIN	past po škalinah dobiti prve vidljive znakove puberteta ▪ <i>Aaaa, mālā je pāla po škālīnēh, jōš mālō pa će bīt divōjka!</i> (Ka)
ŠKERC	delat škerce praviti iznenadne (neočekivane) radnje (pokrete) ▪ <i>delāt škērce</i> (Om)
ŠKOJ	šald kako škoj nepokolebljiv, nepopustljiv, čvrstih stavova ▪ <i>šāld kākō škōj</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
ŠKUR prid.	grd kot <škura> noć veoma ružan ▪ <i>gr̄d kot <škûra> nôć</i> (Kl) škuro kako v rite veoma mračno ▪ <i>Tôtû j škûro kako v rite.</i> (Cr) škuro kako v rogu veoma mračno ▪ <i>Vâvik sãn se bãla va konõbe aš je dõleka bilo škûro kãko v rogũ.</i> (Cr); <i>Ni svitla va selũ pã j škûro kod va rogũ.</i> (Gr) škuro kot škura noć veoma mračno ▪ <i>škûro kot škûra nôć</i> (Kl) škuro kot va grobu (rogu) veoma mračno ▪ <i>škûro kot va grobũ/ grõbu (rogũ/rõgu)</i> (Kl)
ŠKURO im.	dela se škuro mrači se, pada mrak, spušta se noć ▪ <i>dẽla se škûro</i> (Om) po škuron po noći ▪ <i>Mlikarĩce su plelẽ hõdẽć zdõlu. I po škũrõn, automãskĩ, bez da gjẽdajũ va plelĩlo.</i> (Gr)
ŠKURO pril.	gjedat škuro gledati mrko (namrgođeno) ▪ <i>gjedãt škûro</i> (Om)
ŠKVADRA	bit va škvadri biti pod pravim kutom ▪ <i>biũ va škvãdri</i> (Om) poć va škvadru s kim složiti se s kim ▪ s kim <i>põć va škvãdru</i> (Om)
ŠOTO	ne dat se šoto ne popustiti ▪ <i>ne dãt se šõto</i> (Om) poć šoto potonuti; propasti ▪ <i>põć šõto</i> (Om)
ŠOTOŠOVRA	hitit šotošovra napraviti nered (metež), porazbacati ▪ <i>hĩtit šotošõvra</i> (Om) poć šotošovra propasti ▪ <i>põć šotošõvra</i> (Om)
ŠPAGA	< drito > kot po špagu glatko, bez ikakvih poteškoća, lako, bez problema, kako je zamišljeno ▪ <i>Do sãd je sẽ šlõ kod po špãgũ, a kĩ znã çã çe još i kakõ biũ.</i> (Gr); <i>drĩto kot po špãgu</i> (Kl) gre ça kako po špagu ide (odvija se) što bez smetnji (poteškoća), ide (odvija se) što glatko (bez problema) ▪ <i>Sẽ mi grẽ kãko po špãgũ.</i> (Cr) hodit po špagu činiti što krajnje opasno ▪ <i>hodĩt po špãgu</i> (Cr)
ŠPALI ž. mn.	bit na čijih špalih biti teret (opterećenje) <i>komu, čemu</i> , biti uzdržavan ▪ <i>Õn je na mojĩh špãlĩh</i> (Om) imit na špalih koga voditi brigu (skrb) <i>o kome, o čemu</i> , imati na brizi <i>koga, što</i> ▪ <i>imĩt kogã na špãlĩh</i> (Om) past na čije špali postati teret (opterećenje) <i>komu, čemu</i> , postati čijom brigom ▪ <i>Sẽ j tõ nãjzãd pãlo na mojẽ špãli.</i> (Cr) živit na juške špali živjeti na tuđi račun ▪ <i>živĩt na juškẽ špãli</i> (Om)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
ŠPINA	curi (pada) ko zi špîni 1. jako pada /o kiši/ ▪ <i>Kàmo sad grěš, pàdā ko zi špîni.</i> (Cr); 2. teći /ob. o krvi/ ▪ <i>Zi nõsa mu cūrī křv ko zi špîni.</i> (Cr) teče na špinu ča jako curi što ▪ <i>těč na špînu</i> (Om)
ŠTAFETA	ćapat štafetu dobiti oštar prigovor ▪ <i>ćapāt štafětu</i> (Om) poslat štafetu pismeno strogo naložiti ▪ <i>poslāt štafětu</i> (Om) prît će štafeta stići će oštar nalog ▪ <i>prît će štafěta</i> (Om)
ŠTIKADENT	slab (mršav) kako štikadent veoma mršav (tanak) /o osobi/ ▪ <i>Slābā (mřšavā) j kàko štikaděnt.</i> (Cr)
ŠTORIJA	povedat štorije od kunelićih pričati dosadne priče, pričati bajke s nezanimljivim zapletom ▪ <i>Vāvik mi povědā štōrije od kunelićih, čā j bilo i čā nī.</i> (Gr) pravjat štorije izmišljati ▪ <i>prāvjat štōrije</i> (Om) štorija za se nešto posve drukčije, nešto što se izdvaja svojom posebnošću, nešto drugo ▪ <i>štōrija zā se</i> (Kl) vavik isteša štorija uvijek isto, ponavljanje jednog te istog ▪ <i>vāvik istěša štōrija</i> (Om)
ŠTRANBO	hiit se štranbo poći (krenuti) krivim (neobičnim) putem ▪ <i>hiit se štrānbo</i> (Om)
ŠTRAPAC	bit za štrapac biti za svakodnevnu uporabu ▪ <i>Hiti ti postōli! – Ma, bit će mi za štrapac.</i> (Cr); <i>Ali su ti lipe tē šāndrle! Ma sū, prāve za štrapac!</i> (Gr)
ŠTRAPACADA	ćut (ćapat, dobit) štrapacadu biti ukoren ▪ <i>ćūt (ćapāt, dobīt) štrapacādu</i> (Om)
ŠTRIGA	kot štriga [zgljedit i sl.] zločesto, ružno [izgledati i sl.] ▪ <i>Bālā sān je se aš je zgljědāla kàko štrīga.</i> (Cr); <i>Onā ti kot štrīga smīrōn gřdo navěšćā.</i> (Ka); <i>kot štrīga</i> [izgledati i sl.] (Kl)
ŠTRIGARIJA	delat štrigarije praviti čarolije; čarati, vraćati ▪ <i>dělat štrigarīje</i> (Om)
ŠTUF	bit štuf <svega> dosta je koga, čega komu, dosadio (dojadio, dozlogrdio) je komu tko, dosadilo (dojadilo, dozlogrdilo) je komu što ▪ <i>Dāj vōljačā sāmo ne rībi aš sān jih štūfa.</i> (Cr); <i>Smīrōn nīč navrīzāš već sān te štūfa.</i> (Gr); <i>Věc sem štūf svěga.</i> (Om)
ŠTUMIG	imit dober štumig bez imalo gađenja obavljati svaki (najprljaviji, najgadniji) posao ▪ <i>imīt dōber štūmig</i> (Om) imit va štumigu koga nikako ne podnositi koga, trpjeti koga ▪ <i>imīt kogā va štūmigu</i> (Om)
ŠUG	nima ča šuga ni šušanci neukusno (bezukusno) je što ▪ <i>Ovāj gūlaš nīma šūga ni šušānci.</i> (Ka)

UOPĆENA NATUKNICA (ROMANIZAM)	UOPĆENI OBLIK FRAZEMA SA ZNAČENJEM I PRIMJERIMA IZ ISTRAŽIVANIH GOVORA EKSCERPIRANI IZ GRAĐE
TABAR	hitit/hitat tabar <i>na koga</i> prebaciti/prebacivati breme (odgovornost) <i>na koga</i> , okriviti/okrivljavati <i>koga za što</i> ▪ <i>hitit/hitat tabâr na kogã</i> (Om)
TANCAT	očistit kuda popi tancaju biti površan u čišćenju, očistiti samo ono što se vidi ▪ <i>Očistit ću sâmô kûda popî tâncajú aš nîmân lâzno.</i> (Gr) šepastin tancat dobiti za suradnika neprimjerenu (neprikladnu osobu); biti loše sreće ▪ <i>Vâvik me dopãdê šêpastîn tâncat!</i> (Gr)
TIR	bit na tíru biti na nišanu (meti); biti na dohvatu ruke ▪ <i>bit na tíru</i> (Om) s pervin tíron s prvim hitcem, na prvi hitac ▪ <i>s pervîn tíron</i> (Om) z jednen tíron odjednom ▪ <i>Z jêdnên tírôn sãn tô zvûkâl.</i> (Cr)
TOČADA	udelat točadu nakratko se okupati u moru ▪ <i>udêlat točãdu</i> (Om)
TOŠIGA	hud kako tošiga veoma opak čovjek ▪ <i>hûd kãko tôšiga</i> (Om) jut kako tošiga vrlo kiseo ▪ <i>Ocêet je jût kãko tôšiga.</i> (Om)
TRABAKUL	ko trabakul na bonace veoma miran, nepomičan /o osobi/ ▪ <i>Břz je ko trabãkûl na bonãce.</i> (Cr)
TRAPULA	čapat se va trapulu nepredviđeno se naći u teškom položaju, naći se u neprilici zbog čijih smicalica (laži) ▪ <i>čapãt se va trãpulu</i> (Om) čapat va trapulu <i>koga</i> dovesti <i>koga</i> u nepriliku /ob. smicalicama, lažima/ <i>čapãt va trãpulu</i> (Om)
VAJER	dić se četire vajer besposličariti, ljenčariti, lijeno se izležavati, ništa ne raditi ▪ <i>Mî smo pu njê dêlali, a onâ j lípo lêgla i dîgla sê četîre vâjêr.</i> (Gr) držat se četire vajer (va zraku) besposličariti, ljenčariti, lijeno se izležavati, ništa ne raditi ▪ <i>Sî su nêč dêlali dok je ôn držâl sê četîre vâjêr (va zrãkû).</i> (Cr) poć vajer eksplozijom uništiti (razoriti, raznijeti) što ▪ <i>pôc vâjêr</i> (Om)
ŽES	bit va žesu biti u gipsu, biti nepokretan ▪ <i>bit va žêsu</i> (Om)
ŽMORFIJA	delat žmorfije kreveljiti se ▪ <i>dêlat žmorfije</i> (Om)
ŽMUJ	utopit koga va žmuju (žlici) vode učiniti <i>komu</i> veliko nedjelo malim naporom ▪ <i>Da dobrã! Onã bi te utopîla va žmûjû (žlîci) vodê.</i> (Gr)

